

NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Landbruks- og matdepartementet
Landbrukspolitisk avdeling
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 200501883

Vår ref.:218/OG0/66-2005/6802

Dato: 7. des. 2005

Høring – opphevelse av etterregningsbestemmelsen i prisutjevningsordningen for mjølk og innføring av et kapitalavkastningskrav rettet mot TINE BA

Innledning

Norsk Bonde- og Småbrukarlag viser til brev fra Landbruks- og matdepartementet, datert 17.11.2005.

Protokollen fra jordbruksforhandlingene i 2005 fastslår at Landbruks- og matdepartementet skal fastsette et normert egenkapitalavkastningskrav for TINE sin mjølkebaserte industri som skal virke fra 01.01.2006. Til dette hører at Landbruks- og matdepartementet også skal fastlegge prinsipper for beregning av avkastningskravet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag konstaterer at departementets forslag kommer lovlig seint og at høringsfristen som er satt er for kort til at en har klart å gjennomføre en skikkelig analyse av realitetene i forslaget.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av å sikre ro og forutsigbarhet omkring prisutjevningsordningen for mjølk. Vår oppfatning er at alle forslag til endringer i prisutjevningsordningen må bidra til at ordningen blir mer stabil og robust enn i dag. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser ikke at de forslagene som er framsatt vil føre til mer ro omkring ordningen eller på annen måte styrke prisutjevningsordningen i seg sjøl.

For Norsk Bonde- og Småbrukarlag som avtalepart er det også slik at forslaget om å pålegge TINE et kapitalavkastningskrav som skal betales ut vil gripe inn i organisasjonens arbeid med å oppfylle et inntektsmål for mjølkeprodusentene.

Etterkontroll/etterregning i prisutjevningsordningen

Systemet med etterkontroll/etterregning i prisutjevningsordningen ble videreført som et midlertidig element i den nye markedsordningen (NYMO) som et sikkerhetsnett for aktører utenom TINE for å sørge for at de likeverdige konkurranseforholdene som skulle følge av ordningen, faktisk ble en realitet.

Prinsipielt er ordningen med etterkontroll og etterregning ikke lenger ment å være nødvendig da NYMO er bygget opp med en målpris for all mjølk som går videre til bearbeiding. Historien har

imidlertid vist at det likevel har vært nødvendig, som en overgangsordning, å videreføre etterkontrollen for å sikre TINEs konkurrenter råstoff til en pris som har gjort/gjør det mulig å konkurrere på like vilkår i videreforedlingen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har støttet en videreføring av etterkontrollen/etterregningen. Landbruks- og matdepartementet foreslår nå å avvikle dette elementet i prisutjevningsordningen fra 01.01.2006.

Kapitalavkastningskrav i prisutjevningsordningen

Landbruks- og matdepartementet foreslår som en erstatning til etterkontrollen å innføre et normert avkastningskrav på TINEs kapital som skal synliggjøres og utbetales til eierne av TINE i tillegg til betaling for råvaren mjølk. Forslaget bygger på de prinsipper om kapitalgrunnlag og kapitalavkastning som ble diskutert i forbindelse med innføring av den nye markedsordningen for mjølk fra 01.01.2004. Dette medførte bl.a. en teknisk justering av målprisnivået.

Slik Norsk Bonde- og Småbrukarlag oppfatter forslaget fra Landbruks- og matdepartementet skal det nå innføres en midlertidig ordning i 2006 som erstatning for en annen midlertidig ordning (etterregning) i påvente av en ny verdivurdering av kapitalen i TINE Industri og evt. nye prinsipper for beregning av kapitalavkastningskravet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag kan ikke støtte innføringen av et midlertidig kapitalavkastningskrav som bare skal gjelde for 2006. Dette forslaget gir verken TINE eller de andre aktørene den forutsigbarhet som er nødvendig, både for å sikre konkurransen mellom aktørene og sikre bonden høyest mulig mjølkepris.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er av den oppfatning at innrettingen av kapitalavkastningskravet og metoden for beregning av dette kravet kan føre til at prisen til bonden for mjølka går inn i en nedadgående spiral. I dette ligger at dersom kapitalavkastningskravet settes for høgt vil det føre til et press mot råvareprisen fordi TINE ikke vil være i stand til å betale dette kravet. Det er satt som betingelse at dersom kapitalavkastningen ikke utbetales, vil styringsprisen bli satt ned. Dette vil føre til redusert pris til produsenten.

Poenget med å innføre et kapitalavkastningskrav rettet mot TINE er å sikre andre aktører muligheten til avkastning på sin kapital gjennom å få tilgang til billigere råvarer enn i dag. Billigere råvarer til andre aktører vil øke etterspørselen etter mjølk fra disse aktørenes side, noe som vil redusere TINEs totale foredlingsvolum og gi dårligere utnyttelse av den kapitalen som TINE sitter med til enhver tid.

Prinsippet om å legge TINEs kapital til grunn for å beregne et avkastningskrav pr. liter mjølk vil beregningsmessig føre til et stadig høyere krav dersom en antar at TINEs konkurrenter vil ta en stadig større del av mjølkevolumet. TINE vil hele tiden være i etterkant med å justere kapitalmassen som trengs for å handtere det volumet som skal gå gjennom TINE Industri.

Dette er et system Norsk Bonde- og Småbrukarlag ikke kan støtte fordi det over tid vil kunne føre til en forvitring av TINE som bondeeid selskap. Et slikt system vil også kunne redusere TINEs evne til å ta ut målprisen fastsatt gjennom jordbruksavtalen samt at TINEs rolle som markedsregulator vil bli satt under press. Videre vil systemet, slik vi ser det, ta fra faglagene muligheten til å styre inntektsutviklingen til mjølkeprodusentene gjennom fastlegging av en målpris på mjølk i jordbruksforhandlingene.

Et annet viktig og prinsipielt spørsmål er om det finnes hjemmel for, gjennom jordbruksavtalesysteme, å innføre et krav til kapitalavkastning som fratar styret/årsmøtet i TINE

disposisjonsretten over et evt. overskudd i drifta. Dette er den praktiske konsekvensen av å fastlegge et krav som skal utbetales, under trussel av å sette ned styringsprisen

Oppsummering

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av å sikre TINEs posisjon og evne til å kunne ha rollen som markedsregulator. Denne rollen er avgjørende viktig for å sikre bonden høgest mulig pris på råvaren mjølk. Samtidig er vi opptatt av å sikre konkurranse på like vilkår. For å oppnå dette mener Norsk Bonde- og Småbrukarlag at:

1. Bestemmelsen om etterkontrollen/etterregningen videreføres i 2006.
2. Det foreslåtte kapitalavkastningskravet for 2006 innføres ikke.
3. Det må foretas en videre utredning og konsekvensanalyse før fastlegging av et nytt system. Et nytt system må oppfylle intensjonene i NYMO om likeverdige konkurransevilkår, også for TINE, samtidig som en gjør prisutjevningsordningen mer robust. Et nytt system må videre oppfylle forutsetningene i jordbruksavtalen om fastsetting av inntektsmål og målprisbestemmelser.

Vennlig hilsen

Anne Osland
Leder

Olaf Godli
Generalsekretær